

Hjem til Hanstholm ad omveje

af Evald Harbo

Evald Harbo hører til den generation, der har levet i både det gamle og det nye Hanstholm. I forbindelse med den undersøgelse og kildeindsamling, Lokalthistorisk Arkiv for Thisted Kommune har gennemført, er Evald Harbo blevet opfordret til at skrive sin livshistorie.

Jeg er født 24. december 1933 i Gaardal, Hansted Sogn, som søn af fisker og redningsmand Christian Andreas Christensen Harbo og hustru, Marie Sofie Harbo. Sammen med fiskeriet drev far et mindre landbrug, hvor jeg skulle hjælpe til med at passe dyrene efter skoletid. Kort tid efter Anden Verdenskrigs udbrud og besættelsen af Danmark solgte

far ejendommen til min ældste bror, så vi skulle bygge nyt hus på Molevej. Efter at tyskerne var blevet spurgt om lov til byggeriet, som man jo skulle, kunne det gå i gang, men midt under det hele kom tyskerne og forbød os at bygge videre, hvorefter far lejede en lejlighed i Febbersted. Men her ville tyskerne imidlertid ikke have os til at bo, så der blev

Januar 1970. Evald Harbo og forretningsfører Bent Eriksen på havnen i Hanstholm sammen med to unge færøske fiskere, brødrene Erling og Bent Gudmundsson, der har fået hyre på Hanstholm-kuttere. En tredje bror er på vej og sikret hyre på en Klitmøller-kutter. I de følgende årtier følger mange færinger og islændinge efter. En del tager familien med og bidrager til at gøre Hanstholm til en atlantisk by. (Lokalthistorisk Arkiv for Thisted Kommune).

lejet et hus i Vigsø. Det samme gentog sig her med tyskerne, så det endte med, at vi lejede et hus i Lildstrand, hvor vi blev boende til krigens slutning.

Efter ankomsten til Lildstrand begyndte far med fiskeriet med to fiskere fra Lildstrand. Det var også dér, jeg begyndte på fiskeriet. For mine lomme-penge blev der købt line, der kunne laves kroge af, som kom med far på fiskeri. Fangsten blev solgt i mit navn, og pengene blev brugt til at købe flere redskaber. Da krigen sluttede i 1945, flyttede vi til Hamborg, hvor far som den første fik lov til at drive fiskeri fra Hanstholm. Han måtte kun færdes på vejen til fiskerlejet ved Roshage-molen, da en stor del af de tyske efterladenskaber kunne være farlige. Ved fiskerlejet var der før krigen flere store og mindre fartøjer, som blev halet på land på ruller og med håndspil. Der var fiskehuse til pakning af den fangede fisk samt rum til opbevaring af is, som om vinteren blev hentet i søer og damme syd for Hansted Å. Det blev taget op i flager og kørt til fiskerlejet med hestevogn. Når det skulle bruges, blev det taget op fra lageret og knust i en rasp betjent med håndkraft. Fisken blev derefter pakket i trækasse og kørt til Thisted, hvor en del afgik med tog til fiskeauktionen i Esbjerg eller blev solgt til en fiskehandler i Thisted.

Efter min konfirmation kom jeg med far ud at fiske med hans båd *T.271 Kristella*. Det meste af fiskeriet foregik med kroge, og om efteråret var det med kroge, der blev agnet med levende små rødspætter, som først skulle fanges i trawl. Når dagen begyndte, blev der sejlet til den gamle havn, hvor der var mange rødspætter langs med den nuværende vestmole. Derefter blev der sejlet hen, hvor krogene var sat dagen før. De blev halet op, og hvor der havde været fisk på krogen, blev der sat en ny rødspætte på og krogene sat ud igen. Efter nytår blev der agnet med orm, som kom fra Esbjerg med toget til Thisted. De kunne først være i Hanstholm omkring midnat, og når de var modtaget, skulle de sættes på kroge. Ofte foregik det hjemme i stuen – eller hvor der var plads til det. Om sommeren blev der fisket med hummer-tejner på stengrunden vest for havnen og på andre stengrunde ud for Hanstholm.

Jeg fiskede med far indtil 1951, da jeg rejste til fiskerihøjskolen i Esbjerg. Et ophold der varede i fem måneder med undervisning i navigation, reparation og fremstilling af redskaber samt almindelige skolefag. Bagefter kom jeg til Thyborøn, hvor jeg havde fået hyre på kutteren *L 76 Christian Petrea*, som om sommeren fiskede med snurrevod og hvor fangsten blev landet bl.a. i England. Om vinteren blev der fisket med kroge, der var blevet agnet med muslinger i Lyngby, Stenbjerg og Agger og derefter sendt med færge til Thyborøn og her sat på frost, indtil de skulle bruges. Fiskeriet foregik på stengrund mellem 50 til 100 sømil vest af Thyborøn. Fangsten bestod mest af kuller og torsk, som blev landet til fiskeauktionen i Thyborøn.

TIL AMERIKA

Jeg fiskede med *L.76* indtil marts 1954, da jeg blev indkaldt til marinen og skulle møde på Holmen i København. Vi fik udleveret uniform og oppakning og kørt til Arresødal-lejren ved Frederiksværk. Efter fem uger på skolen blev jeg udtaget til en besætning, som skulle sendes til Amerika for at sejle minelæggeren *Vindhunden* hjem til Danmark.

Ved ankomsten til Amerika var skibet endnu ikke kommet til det værft, hvor det skulle efterses. Vi kom derfor til at bo på en amerikansk kaserne lige over for værftet. Her var der et stort varehus, hvor der kunne købes næsten alt. Der var også biograf, barer og store fritidsrum. Det blev aftalt med chefen, at såfremt der ikke blev givet »en løftet pegefinger«, kunne vi frit gå i land hver dag. Vi skulle blot være hjemme klokken 8 om morgenen. Og var der nogen, som ønskede at komme på udflugt, skulle man bare henvende sig i den amerikanske velfærdsorganisation på kasernen, som sørgede for både bus og madpakke. Vi besøgte flere danske familier, som havde set i avisen, at der var kommet danske marinere til New York. Kort før vi skulle afsejle fra New York, blev hele besætningen inviteret til at spise på The Metropolitan Opera af den danske operasanger Lauritz Melchior. Vi overværede *Arabian Nights* og blev efter forestillingen vist rundt i hele teatret. En stor oplevelse.

Da skibet blev meldt klar, blev der holdt prøve-sejlad indend overtageisen. Derefter sejledes der fra New York til Norfolk militærbase, hvor vi skulle have proviant og ammunition ombord. På militær-basen var der meget strenge krav om, hvad vi måtte foretage os. Der var for eksempel ikke noget med at medbringe fotoapparat på basen. Efter fire dage var vi færdige med at proviantere. Der afsejledes med kurs mod Bermuda-øerne. Chefen havde bestemt, at vi skulle ligge tre dage i de havne, vi anløb på vej til Danmark.

Derefter sejledes der over Atlanten, hvor vi stoppede op for at se en flok hvaler. Der landede flyve-fisk på dækket. Turen fortsatte mod Azorerne, den portugisiske øgruppe, hvor vi anløb Ponte Delgado. Da vi havde lagt til kaj, kom der flere mindre rojoller

med hver en-to mand, som ville sælge alt fra vin til alle slags souvenirs. I New York havde vi fået fortalt, at de 20 liters blikdunke, vi havde fået mælk i, kunne byttes med både vin og souvenirs på Azorerne, hvor de blev brugt til opbevaring af vin. Da sælgerne så dunkene, kom der gang i byttemandlen. Tre dunke blev byttet med en flaske vin. Der blev også tid til at se på byen. Azorerne var dengang i øvrigt ikke særlig interesseret i turister. Kursen blev nu sat mod Portugal, hvor vi anløb Lissabon. Efter rundtur i byen og omegnen var der afsejling til Danmark med kurs op i Nordsøen og nord om Skagen og ned gennem Kattegat for at få Kronborg om styrbord. Og ved ankomst til København var der modtagelse ved Langelinie – senere blev der forhalet til Holmen. Efter nogle dage blev vi afmønstret og kom på flådestati-

En stor dag for Hanstholm – og Harbo-familien. Evald Harbo assisterer sønnen Claus med at klippe snoren over ved færge-indvielsen 1979. (Lokallhistorisk Arkiv for Thisted Kommune).

Evald Harbo (th.) blev indkaldt til marinen i marts 1954. Månedene efter blev han udtaget til en besætning, der skulle sejle en minelægger hjem fra USA. Under turen over Atlanten stifter Hanstholm-fiskeren bekendtskab med flyvefisken, der lander på dækket ... (Privatfoto).

onen. Samme dag blev jeg overflyttet til radiostationen på Kløvermarksvej på Amager som vagt. Her var jeg indtil hjemsendelsen 10. juni 1955.

Jeg fik en hyre i Thyborøn som afløser på et enkelt rejse og tog hjem til Hanstholm for at fiske fra kysten. Da far havde solgt sin båd, mens jeg var i marinen, kom jeg til at fiske med *T.277 Kathrine* i otte år, senere med *T.34 Valkyrien*, indtil jeg i 1964 – da der var blevet etableret ophalingsspil, så man ikke skulle hale bådene op med håndkraft – selv købte båden *T.49 Skjold*, som jeg fiskede med, indtil Hanstholm Havn blev færdig i 1967. Den blev solgt til lystbåd. Når der var ikke var så mange fisk at fange – eller det blæste – arbejdede jeg hos en tømrer og var med til at bygge den første auktionshal på havnen, Hotel Hanstholm og flere af de nye parcelhuse. Eller jeg kørte taxa. Så fik jeg hyre med kutteren *Silver-*

star, som var kommet til Hanstholm fra Stubbekøbing for at drive fiskeri herfra. I 1969 blev jeg skipper på *T.108 Lotte Vendbjerg*, som jeg sejlede med, indtil den blev solgt i 1971. Derefter havde jeg hyre med *T.147 Dania*, som fiskede med garn og hummertejner. Denne hyre havde jeg til 1972, da jeg var blevet fører af redningsbåden. Da jeg fandt, at det var en dårlig idé at fiske i Nordsøen, hvis redningsbåden skulle ud at sejle, gik jeg i land og fik arbejde hos en fiskeeksportør på havnen. Her arbejdede jeg til 1986, da jeg flyttede over på fryschuset, hvor jeg arbejdede indtil 1989, da jeg blev fastansat ved Farvandsvæsenet under Forsvarsministeriet.

REDNINGSMAND

Jeg begyndte i redningsvæsenet som afløser. Rejste en redningsmand til en anden fiskeplads, skulle han

finde en afløser, som han kunne anbefale. Jeg var afløser første gang fra 1. juni til 1. august 1956 for en fisker, der ville til Hirtshals for at fiske med makrelgarn. Det gentog sig fra 1. maj til 31. juli 1957. Når redningsbåden skulle sættes ud, blev der antaget en til to mand til at hjælpe med at bringe båden fri af stranden. Det deltog jeg i mange gange, indtil jeg 1. februar 1959 blev ansat som frivillig bådmand. Hvis man ville forlade byen, skulle opsynsmanden først spørges, om det kunne bevilges – og om der var én, der kunne tilkaldes i stedet. Og skulle man rejse ud af byen i flere dage, måtte der også spørges hos redningsbestyreren i København.

I gamle dage var det en æressag at blive ansat som redningsmand. Dengang var familien ligeså aktiv i både fiskeri som i redningsvæsenet. Ville man an-

sættes som redningsmand, var det bedst, at familien havde talt om det og var enige i, at manden blev ansat, for det kunne ikke udelukkes, at der kunne opstå farefulde situationer ved redningsaktioner. 1. marts 1964 blev jeg udnævnt til næstformand ved stationen og 1. oktober 1971 til bådformand og holdt som nævnt op med at fiske. Den første redningsbåd, jeg kom om bord i, var *MB 13*, en 10,3 meter lang åben træbåd med en 32 HK Fordson benzinmotor. Den blev i 1966 udskiftet med *MRB 22*, som kom hertil fra Thorsminde. *MB 13* blev derefter sejlet til Rantzausminde Værft ved Svendborg. Efter Hanstholm Havns indvielse flyttede nogle af fiskerne fra Klitmøller til havnen for at drive fiskeri herfra. Kort tid efter blev redningsbåden fra Klitmøller flyttet til havnen. Den havde vi til 1971, da vi hentede *MRB*

Redningsbåden *C.B. Claudi* bliver med store forventninger hentet hjem fra Svendborg i 1979. Fra venstre Magnhild Kruse, Erik Vendelbo, redningsinspektør ved Farvandsvæsenet Jørgen Ipsen, Egon Kruuse, Evald Harbo og overingeniør ved Farvandsvæsenet H.M. Mohr. (Privatfoto).

Øvelse med Evald Harbo »på krogen« under redningshelikopteren fra Aalborg. (Privatfoto).

33 i Esbjerg, hvor den havde været til eftersyn. Den havde tidligere været stationeret i Hvide Sande. I 1979 modtog vi *C. B. Claudi*, som var bygget i Rud-

købing og apteret i Rantzausminde, hvor vi hentede den. Efter hjemkomst til Hanstholm blev der afholdt flere prøvesejladser med *C.B. Claudi*, inden *MRB 33* blev afleveret til Hirtshals. *C.B. Claudi* er ikke bygget som de andre redningsbåde hverken før eller efter, men som bugserbåd. Det var et ønske efter den polske trawler *Brdas* forlis i Hanstholm Havn. 1. juli 1979 blev jeg udnævnt til opsynsmand. Efter at jeg var blevet fastansat i 1989 blev opsynsmand ændret til stationsleder – en stilling jeg havde, indtil jeg tog min afsked 1. marts 1999 efter 40 år og en måneds tjeneste. Efter 25 års tjeneste blev jeg tildelt Forsvarets Hæderstegn – indstiftet af Kong Frederik – og ved min afgang efter 40 års tjeneste blev jeg dekoreret med Dronningens Sølvmedalje med efterfølgende audiens, hvilket var en fin afslutning og påskønnelse af det udførte arbejde.

Jeg blev i 1970 gift med Gunhild Doris Andersen fra Vang. Vi havde i 1969 købt huset på Bellisvænget, hvor vi stadig bor. Vi har tre børn. Marie bor i Singapore, Claus i Østerild og Mogens i Ræhr. Otte børnebørn. Vi havde i 23 år kolonihave oppe ved fyret, hvor vi kunne høste friske grøntsager og frugt. Haven blev afhændet i 2008, og pensionistlivet bliver brugt til hygge i hjemmet og haven på Bellisvænget samt til køreture rundt i landet.

RETTELSER

I Historisk Årbog 2015 havde der desværre sneget sig et par fejl ind i artiklen »Livets hårde tilskikkelser tog hun med værdighed«. Vi bringer derfor flg. rettelser:

Side 16: Navnet på Albert Hollers far skulle være Christen Pedersen Holler.

Side 18: Modstandsmandens navn skulle være Åge Anesen.